

JAGUAARIN POLKU

TEKSTI: MEL WHITE

**KULKUKÄYTVIEN VERKOSTON
LUOMINEN MEKSIKOSTA
ARGENTIINAAN VOI PELASTAA
AMERIKAN VAELTAJAKISSAN**

Uuden maailman suurin kissa ei selviä erillisillä suojelualueilla, vaan se tarvitsee turvallisia käytäviä voidakseen liikkua ja lisääntyä. ”Jos välialueet unohdetaan, hylätään samalla paras keino estää jaguaarien sukupuutto”, sanoo luonnonsuojelija Alan Rabinowitz.

KUN PÄIVÄ KÄÄNTYY ILTAAN, nuori jaguaariuros nousee syvällä costaricalaisessa metsässä uniltaan, venyttelee ja jättää hiljaa mutta päättäväisesti syntymäpaikkansa ikiajoiksi.

Seutu tarjoaa turvaa ja paljon ruokaa, piikkokauriita, pekareita ja aguteja. Uros on myös aistunut monia naaraita, joiden kanssa se voisi paritella. Alueella on kuitenkin myös täysikasvuinen urosjaguaari, joka pitää metsää ja alueen naaraita omanaan eikä siedä kilpailijoita. Tuullessa leijuu emon tuoksu, joka soi nuorukaiselle lohtua pentuiässä, mutta se ei enää pidättelee kolia kotona. Sen on aika lähteä.

Vaeltaja lähtee kuitenkin väärään suuntaan. Jo muutaman kilometrin tassuteltuaan se tulee metsän reunalle, ja edempänä aukeaa kahviplantaasi. Vaistoajensa ja tarpeidensa ajamana se puskee eteenpäin aitojen ja jokien kupeessa kasvavien puiden suojissa. Pian puut kuitenkin harvenevat, ja suojaa tarjoavat vain satunnaiset pensaat ja yksittäiset puut, eikä uros löydä mitään syötävää. Se on edennyt nyt karjatilaseudulle, ja yhtenä yönä nälkä ja vastasyntyneen

PETE OXFORD, MINDEN PICTURES

Vedessä vaivatta kulkevat jaguaarit liikkuvat usein jokia myötäillen ja metsästävät samalla pekareita ja piikkokauriita. Ne eivät jätä juurikaan jälkiä, joten Rabinowitzilla ja hänen ryhmällään (vier. sivu, Costa Ricassa) on täysi työ kissojen jäljittämässä. He etsivät vankkoja todisteita jaguaarien liikkeistä ja haastattelevat mahdollisia silminnäkijöitä kuin rikostutkijat ikään.

vasikan haju ylittävät sen halun pysyä poissa aukeilta alueilta. Se hiipii hiljaa vasikan lähelle, loikkaa vauhdilla kimppuun ja tappaa saaliinsa yhdellä vahvalla puraisulla.

Seuraavana päivänä tilanomistaja löytää vasikan jäänteet ja jaguaarin jäljet. Hän soittaa naapureilleen ja kokoaa joukon koiria. Jahtiporukka onnistuu jäljittämään nuoren uroksen, mutta heillä mukanaan vain haulikoita, ja hätäpäissään he ampuvat kissaa liian kaukaa. Jaguaari jää henkiin vankan kallonsa ansiosta, mutta haulit vievät siltä toisesta silmästä näön ja repivät vasemman etujalan kappaleiksi.

Rampana se ei enää kykene etsimään pusikoisesta metsästä saalista saati sitten vaanimaan ja tappamaan sitä, joten nälkä ajaa sen helpompien aterioiden ääreen. Se tappaa naapuritilalta vasikan ja sen jälkeen koiran lähikylän laitamalla. Tällä kertaa se kuitenkin viipyy paikalla liian pitkään. Koiran ulvonnan havahduttamat kyläläiset ajavat jaguaarin puuhun ja saavat sen lopulta hengiltä useammalla laukauksella. Heidän mielestään jaguaarit ovat karjan- ja koirantap-

pajia eivätkä mitään muuta. Ne ovat tuholaisia. Kaikki näköpiiriin osuvat jaguaarit pitäisi ampua ajasta ja paikasta riippumatta.

Surullinen tarina on toistunut tuhansia kertoja pitkin jaguaarin esiintymisalueita, joka ulottuu Meksikosta (aiemmin myös Yhdysvalloista) Argentiinaan. Viime vuosikymmeninä tapauksia on kertynyt yhä tiheämpään tahtiin, kun karja- ja viljelytilat ja muut rakennukset ovat syöneet pois puolet suuren kissapedon enimmäis elinalueesta, ja kun ihmiset ovat verottaneet kovalla kädellä jaguaarien saaliseläimiä jäljellä olevista metsistä.

ALAN RABINOWITZ HALUAA tarinalle erilaisen lopun. Hänen versiossaan nuori jaguaari kulkee synnyinpaikasta poistumisensa jälkeen lähes yhtenäisen viherkäytävän suojissa poissa ihmisten silmistä. Parissa päivässä se löytää pienen metsikön, jossa on sille riittävästi saalista päivän tai parin lepotaukoon ennen matkan jatkumista. Jossakin vaiheessa se pääsee kansallispuiston tai muun suojelualueen maille, jonne se voi luo-

da oman reviirinsä. Siellä sillä riittää tilaa vaellella, se löytää eläimiä saalistettavaksi ja naaraita, jotka etsiskelevät kumppania.

Rabinowitz on maailman johtava jaguaaritutkija, ja hän on alkanut toteuttaa unelmaansa laajan, Yhdysvaltain ja Meksikon rajalta Etelä-Amerikkaan ulottuvan viherkäytävien ja suojelualueiden verkoston luomisesta. Hanke kantaa nimeä *Paseo del Jaguar* – Jaguaarin polku. Rabinowitzin mielestä tällainen verkosto on paras keino estää Uuden maailman mahtavinta kissaa päätyvästä uhanalaisten lajien luetteloon leijonan ja tiikerin rinnalle.

Rabinowitz aloitti uransa Wildlife Conservation Societyn palveluksessa, ja nyt hän johtaa Panthera-säätiötä, joka on omistautunut maailman 36 luonnonvaraisen kissalajin suojelulle. Sen nykyinen toiminta poikkeaa rajusti Rabinowitzin vuosikymmenen takaisista ajatuksista. Kun Rabinowitz ja joukko muita asiantuntijoita oli 1990-luvulla laskenut jaguaareja pitkin niiden esiintymisalueita, he päätyivät nimeämään kymmeniä alueita niin sanotuiksi jaguaarinsuo-

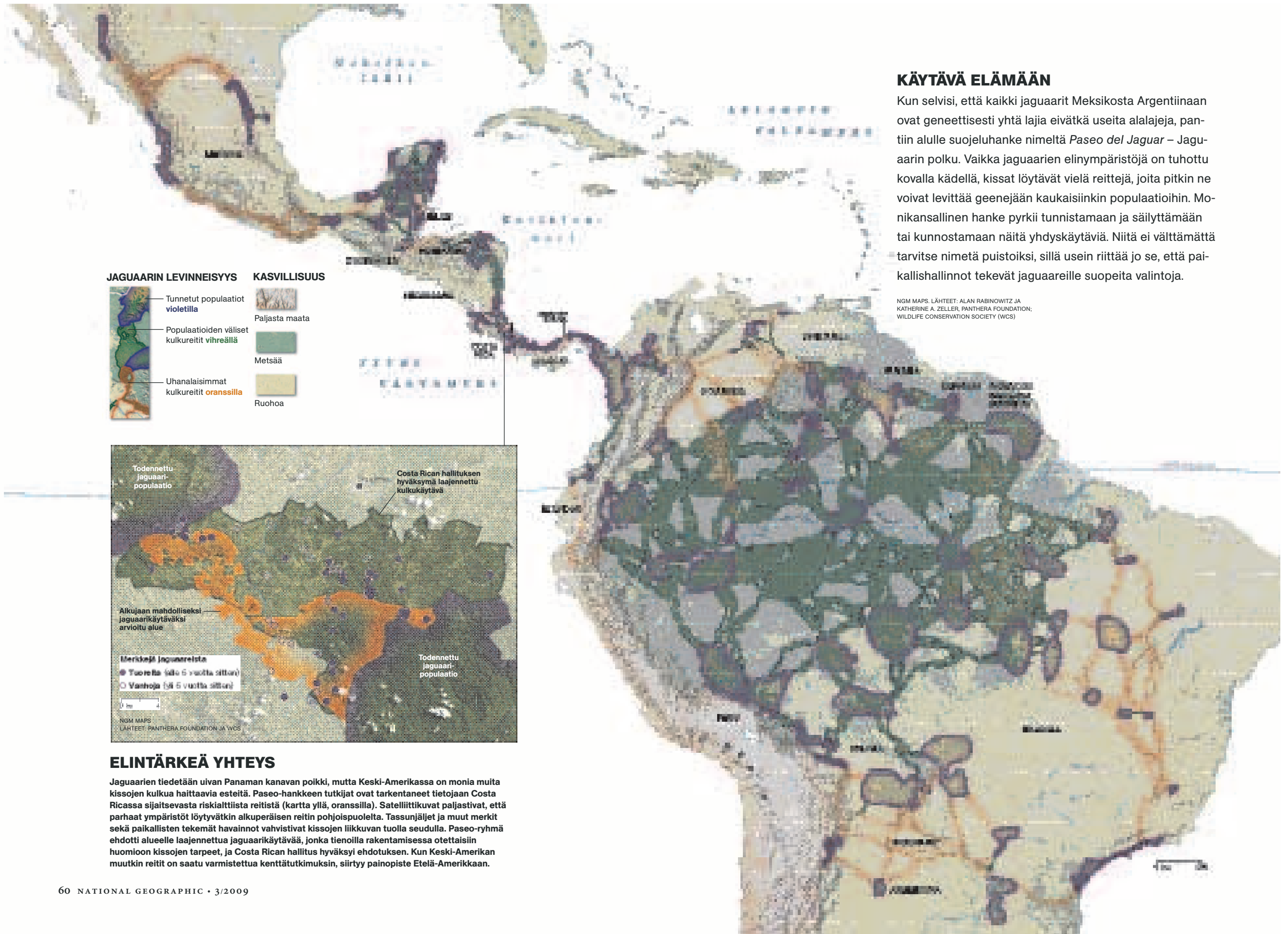
JAGUAARIKÄYTÄVÄ ON PARAS KEINO ESTÄÄ UUDEN MAAILMAN MAHTAVINTA KISSAA PÄÄTYMÄSTÄ UHANALAISTEN LAJIEN LUETTELOON LEIJONAN JA TIIKERIN RINNALLE.

jeluyksiköiksi (JCU): suuriksi alueiksi, joilla eli ehkä 50 jaguaaria ja joissa kissakanta oli joko vakaa tai kasvava. Niiden ytimessä oli yleensä kansallispuisto tai muu suojelualue, joiden Rabinowitz toivoi laajentuvan ja muuttuvan suojaisemmiksi ympäröivien puskurivyöhykkeiden avulla. ”Ajattelin, että paras mitä voisimme tehdä, olisi turvata populaatioiden asema näillä sirpaleisilla alueilla”, hän sanoi.

Tilanne kuitenkin muuttui muutamassa vuodessa, kun uudenlainen DNA-sormenjälkitekniikka – geenien tutkiminen sukulaisuuksien ja lajien välisten suhteiden määrittelyssä – paljasti ällistyttävän tosiasian: jaguaari on maailman

NICK GORDON, NATURE PICTURE LIBRARY (VIER. SIVU); STEVE WINTER

JAGUAARIKÄYTÄVÄT 59

KÄYTÄVÄ ELÄMÄÄN

Kun selvisi, että kaikki jaguaarit Meksikosta Argentiinaan ovat geneettisesti yhtä lajia eivätkä useita alalajeja, pantiin alulle suojeluhanke nimeltä *Paseo del Jaguar* – Jaguaarin polku. Vaikka jaguaarien elinympäristöjä on tuhottu kovalla kädellä, kissat löytävät vielä reittejä, joita pitkin ne voivat levittää geenejään kaukasiinkin populaatioihin. Monikansallinen hanke pyrkii tunnistamaan ja säilyttämään tai kunnostamaan näitä yhdyskäytäviä. Niitä ei välttämättä tarvitse nimetä puistoiksi, sillä usein riittää jo se, että paikallishallinnot tekevät jaguaareille suopeita valintoja.

NGM MAPS. LÄHTEET: ALAN RABINOWITZ JA KATHERINE A. ZELLER, PANTHERA FOUNDATION; WILDLIFE CONSERVATION SOCIETY (WCS)

JAGUAARIN LEVINNEISYYS

- Tunnetut populaatiot violetilla
- Populaatioiden väliset kulkureitit vihreällä
- Uhanalaisimmat kulkureitit oranssilla

KASVILLISUUS

- Paljasta maata
- Metsää
- Ruohoa

Todennettu jaguaari-populaatio

Costa Rican hallituksen hyväksymä laajennettu kulkukäytävä

Alkujaan mahdolliseksi jaguaarikäytäväksi arvioitu alue

Merkkejä jaguareista

- Tuoreita (yli 5 vuotta sitten)
- Vanhoja (yli 5 vuotta sitten)

NGM MAPS
LÄHTEET: PANTHERA FOUNDATION JA WCS

ELINTÄRKEÄ YHTEYS

Jaguaarien tiedetään uivan Panaman kanavan poikki, mutta Keski-Amerikassa on monia muita kissojen kulkua haittaavia esteitä. Paseo-hankkeen tutkijat ovat tarkentaneet tietojaan Costa Ricassa sijaitsevasta riskialttiista reitistä (kartta yllä, oranssilla). Satelliittikuvat paljastivat, että parhaat ympäristöt löytyvätkin alkuperäisen reitin pohjoispuolelta. Tassunjäljet ja muut merkit sekä paikallisten tekemät havainnot vahvistivat kissojen liikkuvan tuolla seudulla. Paseo-ryhmä ehdotti alueelle laajennettua jaguaarikäytävää, jonka tienoilla rakentamisessa otettaisiin huomioon kissojen tarpeet, ja Costa Rican hallitus hyväksyi ehdotuksen. Kun Keski-Amerikan muutkin reitit on saatu varmistettua kenttätutkimuksin, siirtyy painopiste Etelä-Amerikkaan.

Mielikuva nälkäisistä kissapedoista vaanimassa metsän laidalla karjan ja ihmisten tuntumassa ei pelota jaguaarikäytävien puolestapuhujia. "Yleensä jaguaarit eivät aiheuta mitään ongelmia", sanoo Rabinowitz. Käytävää tukeville kylille on luvassa tukea esimerkiksi terveydenhoitoon ja koulutukseen.

PETE OXFORD, MINDEN PICTURES

**KARJATILALLISTEN
MIELESTÄ
JAGUAARI ON
TUHOLAINEN,
JOKA PITÄISI AMPUA
HETI HAVAITTAESSA.**

ainoa suuri, laajalla alueella liikkuva lihansyöjä, jolla ei ole ainuttakaan alalajia. Kiteytettynä tämä tarkoittaa sitä, että jaguaarien geenit ovat sekoittuneet miljoonien vuosien ajan pitkin koko niiden esiintymisaluetta niin, että Pohjois-Meksikossa elävät yksilöt ovat identtisiä Etelä-Brasiliassa elävien kanssa. Jotta näin olisi, osan jaguaareista on kuljettava säännöllisesti ja laajasti populaatiosta toiseen.

Rabinowitz kollegoineen kaivoi kerätyt tiedot uudestaan tarkasteltaviksi nähdäkseen, voisiko suojelualueita vielä yhdistää muihin alueisiin niin, että jaguaarit kykenisivät edelleenkin vaeltamaan pitkiä matkoja. ”Istu ja pala; vaikka ja-

guaareille hyvin sopivat elinympäristöt, joissa ne voivat elää ja lisääntyä, ovatkin kutistuneet 50 prosentilla sitten 1900-luvun, ovat läpikulkuun soveltuvat alueet pienentyneet vain 16 prosentilla. Valtaosin nuo alueet ovat koskemattomia ja yhteydessä toisiinsa. Ne ovat kuin pieniä keitäitä, joissa jaguaarit viipyvät hetken verran ennen kuin jatkavat matkaansa. Me olimme antaneet näille paikoille palttua, koska ne eivät olleet ympäristöjä, joissa jaguaaripopulaatiot voisivat elää pysyvästi. Nyt onkin käymässä ilmi, että ne ovat ratkaisevan tärkeitä.”

Rabinowitz toivoo saavansa jaguaarin esiintymisalueen valtiot säilyttämään jaguaariympäristöjen verkoston valistuneella maankäytöllä, jossa esimerkiksi suuret rakennus- ja tiehankkeet sijoitetaan kissojen kannalta toissijaisille alueille. Elinympäristöverkostoon voisi sisältyä metsiä, joita ihmisetkin hyödyntävät esimerkiksi metsätalouden merkeissä tai viljelemällä sitrushedelmiä. Tutkimusten mukaan jo alle neljän neliökilometrin alueet voivat palvella vaeltavia jaguaareja päivän tai parin lepopaikkoina.

Guyanalaista tietä pitkin harppovalla jaguaarilla on laki puolellaan. Vuonna 1975 solmittu kansainvälinen jaguaariturkisten kauppakielto vähensi salametsästystä rajusti, mutta kuten Meksikossa takavarikoidut vuodat (vier. sivu) osoittavat, tappamista ei ole saatu kokonaan loppumaan. ”Emme pääse eroon kaikesta salametsästyksestä”, sanoo Rabinowitz. ”Tavoitteenani on luoda vakautta.”

Vaikka ehdotetun verkoston alueet ovatkin toistaiseksi pitkälti koskemattomia, niiden suojeleminen edellyttää ripeitä toimia etenkin Keski-Amerikassa ja Kolumbiassa, missä osa kulkureiteistä on jo huolestuttavan heikossa jammassa. Tutkimalla satelliittikuvia, perehtymällä lentotutkimusten tuloksiin ja kulkemalla osia ehdotetusta kulkureitistä jalan paikallisväestön raporttien varmentamiseksi Rabinowitz ryhmineen paikantaa kaikkein kipeimmin suojelun tarpeessa olevat osat. Vankan tutkimustiedon pohjalta hän voi sitten käydä keskusteluja poliittisten päättäjien kanssa. ”Ensimmäinen haaste on tunnistaa väylät, joista on jäljellä vain ohut kaistale. Ne on turvattava.”

Arizonalaisen Northern Jaguar -hankkeen Diana Hadley ponnistelee Meksikon jaguaaripopulaation puolesta, ja hänen pitkän aikavälin tavoitteenaan on saada laji palaamaan Yhdysvaltain puolelle. ”Jaguaarireitin etapit ovat ratkaisevassa asemassa, jos näiden upeiden eläinten halutaan vielä joskus asettuvan sopiviin elinympäristöihin rajan pohjoispuolelle”, hän sanoi.

Paseo del Jaguar on maailman kunnianhimoisimpia suojeluhankkeita, ja sen toteuttaminen kestää useita vuosia. Rabinowitz keskittyy aluksi Meksikoon ja Keski-Amerikkaan, missä kaikkien kahdeksan valtion viranomaiset ovat antaneet hankkeelle hyväksyntänsä. Costa Rica on jo ottanut kulkureitin suojeluvaatimuksen osaksi rakentamista sääteleviä lakejaan.

Myöhemmin vuorossa on Etelä-Amerikka, missä niin maastot kuin poliittiset kuviotkin ovat vaihtelevampia ja hankalampia. Rabinowitzia kuitenkin rohkaisevat tunteelliset reaktiot, joita yleisöstä irtoaa hänen puhuessaan jaguaareista. Jaguaari on ollut elävä osa Meksikon keskiylängön alkuperäiskansojen ja eteläisempien mayojen taidetta ja mytologiaa. Matkapuhelimia kanniskelevat ja urbaaneissa toimistoissa istuskelevat nykyministeritkin tuntevat Rabinowitzin mukaan vahvaa kulttuurista yhteyttä esi-isiinsä. ”Kukaan ei voi väittää, etteikö jaguaari olisi osa omaa kulttuuriperinnettä”, hän sanoi. ”Mikä siis voisi olla parempi ihmisiä yhdistävä symboli kuin jaguaari?” □